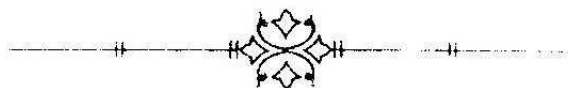

مردم‌شناسی دین مناسک و آیین‌های مذهبی در ایران

تألیف

دکتر علی بلوکباشی

www.ketab.ir

سرشناسه
 عنوان و نام پدیدآور
 مشخصات نشر
 مشخصات ظاهری
 فروست
 شابک
 وضعیت فهرست نویسی
 یادداشت
 موضوع
 موضوع
 موضوع
 موضوع
 موضوع
 موضوع
 موضوع
 موضوع
 موضوع
 موضوع
 رده بندی کنگره
 رده بندی دیویی
 شماره کتابشناسی ملی

بلوکباشی، علی، ۱۳۱۴-
 مردم شناسی دین (مناسک و آیین های مذهبی در ایران) / علی بلوکباشی.
 تهران: انتشارات دکتر محمود افشار، ۱۴۰۲.
 ۶۴۴ص.
 مجموعه انتشارات ادبی و تاریخی موقوفات دکتر محمود افشاریزدی؛ ۳۲۸.
 گنجینه کلیات و مقالات؛ ۸۲.
 ۹۷۸-۶۲۲-۷۷۰۶-۵۷-۴
 فیپا.
 کتابنامه.
 حسین بن علی (ع)، امام سوم، ۴-۶۱ق -- سوگواری ها.
 Hosayn Ibn 'Ali, Imam III, 625 - 680 --
 شعایر و مراسم مذهبی -- ایران -- تاریخ.
 Rites and Ceremonies -- Iran -- History
 سوگواری های اسلامی -- ایران -- آداب و رسوم.
 Islamic Mourning Etiquette -- Iran
 تعزیه -- ایران.
 Ta'ziyah -- Iran
 خرافات -- ایران.
 Superstitions -- Iran
 BP۲۵۹
 ۷۳/۲۹۷
 ۸۹۵۶۶۰۱

مردم‌شناسی دین مناسک و آیین‌های مذهبی در ایران

تألیف دکتر علی بلوکباشی

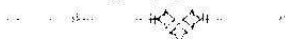
گرافیک، طراح و مجری جلد: کاوه حسن بیگلر
حروفچین و صفحه‌آرا: مریم ترکاشوند و علی آفرین
استخراج نمایه: دکتر سارا سلیمانی کشکولی
ویرایش: دفتر نشر بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار
لیتوگرافی: صدف
چاپ متن: مهارت
صحافی: فرد
تیراژ: ۱۱۰۰ نسخه
چاپ اول: ۱۴۰۲

ناشر

انتشارات دکتر محمود افشار
خیابان ولی‌عصر، بالاتر از پارک وی، عارف‌نسب، کوی دبیر سیاهی (لادن)، شماره ۶
تلفن: ۲۲۷۱۷۱۱۴ دورنما: ۲۲۷۱۷۱۱۵
با همکاری انتشارات سخن
خیابان انقلاب، خیابان دانشگاه، خیابان وحید نظری، پلاک ۴۸
تلفن: ۵-۶۶۹۵۳۸۰۴ دورنما: ۶۶۴۰۵۰۶۲
تلفن تماس برای تحویل کتاب در تهران و شهرستان‌ها
۵-۶۶۹۵۳۸۰۴

تکمله و تبصره

یادداشت واقف چند روز پیش از درگذشت (۲۸ آذر ۱۳۶۲) برای اطلاع نویسنندگان. کتب نظم و نثری از گذشتگان یا آیندگان که با سرمایه و درآمد این بنیاد چاپ و توزیع می‌شود باید منطبق با نیت واقف و هدف وقفنامه باشد و مروج زبان دری در قلمرو این زبان و تحکیم وحدت ملی و تمامیت کشور ایران باشد و بویی از ناحیه‌گرایی و جدایی‌طلبی ندهد، و حمایت و ترویج از لهجه‌های محلی و زبان‌های خارجی به قصد تضعیف زبان فارسی دری نکند. خلاصه آنکه این کتاب‌ها و رسالات باید منزّه باشد از روش‌های تفرقه‌آمیز و سیاست‌های فتنه‌انگیز، چه به‌طور مرموز و چه علنی مخصوصاً نباید آلوده باشد به اغراض سیاسی خارجی در لفاظیه پژوهش تاریخی، نژادی یا ادبی و فرهنگی و ایران‌شناسی.

کتب تاریخی و ادبی عالمانه خارجی که از عربی و ترکی و روسی به فارسی ترجمه می‌شود اگر دارای هر دو جنبه از سود و زبان باشد باید قسمت سودمند آنها ترجمه شود. قسمت زبان‌بخش اگر ترجمه شود باید به قصد مبارزه و مقابله عالمانه با آن باشد نه جاهلانه، زیرا گفته منطقی ممکن است مؤثر باشد، نه شانتاژ و هجوی گری. این بنیاد در انتشارات خود باید در هر حال از دروغ و ناسزا پرهیز کند. به گفته نظامی گنجوی:

چون نتوان راستی را درج کردن دروغی را نباید درج کردن

برای چاپ و انتشار کتب و رسالات نه تنها هزینه و حق‌الزحمه نمی‌خواهیم، بلکه به سبب اهمیت فوق‌العاده سودمند بودن کتاب، جایزه نیز می‌پردازیم. این بنیاد در چاپ و انتشار کتاب‌های خود به‌طور مسلم ضرر مادی دارد، زیرا کمتر از ارزش تمام شدن از کاغذ و چاپ و غیره از راه فروش درآمد دارد. شاید بعضی تصور کنند که کار ما شبیه به معامله مرحوم ملانصرالدین باشد که تخم مرغ می‌خرد دانه‌ای دو شاهی، می‌پخت و رنگ می‌کرد و می‌فروخت یک شاهی! عقیده ما بر این است که اگر در این سود، ضرر مادی و مالی می‌کنیم سود معنوی که منظور ماست می‌بریم، و آن اینکه عقیده خود را که ترویج زبان دری و تحکیم وحدت ملی و تمامیت ارضی ایران است رواج می‌دهیم. این زبان را به حساب مصارف وقف در راه ایده‌آل و هدف ملی خود محسوب می‌داریم.

برای اطلاعات و توضیحات بیشتر لطفاً به تکمله منتشرشده در ابتدای کتاب‌های این بنیاد که اضافات و تفاوت‌هایی با هم دارد توجه فرمایید.

فهرست مطالب

۲۹.....	یادداشت
۳۳.....	پیشگفتار
۳۴.....	دین‌پژوهی در غرب
۳۶.....	دین و هدف از دین‌پژوهی
۳۹.....	زمینه عاطفی و اعتقادی دین
۴۲.....	رمزپردازی و نمادگرایی در دین
۴۴.....	دین‌پژوهی مردم‌نگارانه در ایران
۴۹.....	نقش سنت و آیینهای سنتی در جامعه
۵۳.....	مآخذ
۵۵.....	بخش نخست: شخصیتهای فرهنگ‌ساز مذهبی در گستره فرهنگ شیعی
۵۷.....	فصل اول: علی بن ابی طالب، امیرالمؤمنین ^(ع) : ابرانسانی فرازمانی
۵۹.....	ابعاد شخصیت تاریخی - مذهبی و اسطوره‌ای
۵۹.....	عناوین و القاب
۶۰.....	نمونه مثالی فرازمانی
۶۱.....	عروج
۶۲.....	قداست شمشیر و اسب سحرآمیز
۶۳.....	ذوالفقار
۶۳.....	دُلْدُل

۳۲۹	تکیه و حسینیه‌های ایران
۳۲۹	آمار تکیه‌های ایران
۳۳۰	تکیه‌های تهران
۳۳۰	تکیه‌های قدیم تهران
۳۳۲	گروه‌بندی تکیه‌های تهران
۳۳۴	تکیه‌های موقت
۳۳۵	موقوفات تکیه‌ها
۳۳۷	بهره‌گیری مذهبی، اجتماعی از تکیه
۳۳۹	مآخذ

۳۴۳	بخش چهارم: سازه‌ها و شعارهای نمادین مذهبی
۳۴۵	فصل اول: تابوت
۳۴۷	تعریف، ریشه و معناشناسی
۳۴۸	تابوت عهد یا تابوت سکینه
۳۴۹	انواع تابوت‌واره‌ها
۳۵۰	نخل
۳۵۰	حجله
۳۵۱	شیدونه
۳۵۱	دُغْدَغِه
۳۵۱	شش‌گوشه
۳۵۱	نهر علقمه و شط فرات
۳۵۲	تعزیه
۳۵۳	مآخذ
۳۵۵	فصل دوم: تعزیه، سازه‌ای مذهبی
۳۵۷	تعریف، ریشه و معناشناسی
۳۵۸	شکل و آرایه‌بندی تعزیه‌ها
۳۵۸	در عراق
۳۵۸	در هند
۳۶۰	تعزیه‌گردانی آیینی
۳۶۰	هند
۳۶۰	ایران

۴۹۲	.....	افسون شرزدا
۴۹۳	.....	افسون شرزا
۴۹۵	.....	مآخذ

تصاویر..... ۴۹۹

۵۰۱	.....	بخش نخست: شمایل مذهبی و پرده درویشی
۵۱۱	.....	بخش دوم: مناسک و آئینها
۵۳۵	.....	بخش سوم: مکانهای مقدس
۵۵۱	.....	بخش چهارم: درختان مقدس
۵۵۵	.....	بخش پنجم: شعارها و سازه‌های مراسم عزاداری
۵۶۵	.....	بخش ششم: استخاره
۵۶۷	.....	بخش هفتم: طلسم، جادو و زارگیری

نمایه..... ۵۶۹

کتابشناسی..... ۶۱۷

۶۱۷	.....	کتابها و مقاله‌های فارسی و عربی
۶۴۰	.....	کتابها و مقاله‌های لاتین